

ANI VOJNA NEDOKÁŽE VZIAŤ LÁSKU A NÁDEJ

Jillian
Cantorová

V INOM ČASE

V INOM
ČASE

*Jillian
Cantorová*

V INOM ČASE

ANI VOJNA NEDOKÁŽE
VZIAŤ LÁSKU A NÁDEJ

Fortuna
Libri

Original title: Jillian Cantor: In Another Time
Copyright © 2019 by Jillian Cantor
Cover design © Pavlína Černá
Cover photo © Ildiko Neer/Arcangl, Mikhail Nilau/Shutterstock
Translation © Lucia Nižníková Kollárová, 2020
Slovak edition © Fortuna Libri, Bratislava 2020

Vydalo vydavateľstvo Fortuna Libri.

www.fortunalibri.sk

Zodpovedná redaktorka Zuzana Reiselová

Použitý citát z diela: W. Shakespeare: *Hamlet*, podľa prekladu Ľubomíra Feldeka (Ikar, 2006)

Prvé vydanie

Táto kniha je fikcia. Mená, postavy, miesta a udalosti sú buď výtvorom autorovej fantázie, alebo sú použité fiktívne, a preto akákoľvek podobnosť so skutočnými živými alebo mŕtvymi osobami, obchodnými spoločnosťami, udalosťami či miestami je úplne náhodná.

Všetky práva vyhradené.

Nijaká časť tejto publikácie sa nesmie reprodukovať, ukladať do informačných systémov ani rozširovať akýmkoľvek spôsobom, či už elektronicky, mechanicky, fotografickou reprodukciou, alebo inými prostriedkami, bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ISBN 978-80-8142-982-8

Greggovi, lebo on je dôvod, prečo píšem ľubostné romány

Čas vykĺbil sa. Mám ho vrátiť naspäť.
Dočerta, na toto som prišiel na svet?

Hamlet, prvé dejstvo, piaty obraz

Prolog

HANNA, 1958

Neprezradila som Stuartovi celú pravdu o tom, odkiaľ som prišla. Po prvé by to nepochopil. Ved' ako by mohol, keď ja sama tomu nerozumiem? A po druhé, aj keby som mu všetko povedala, neveril by mi. Zvraštil by čelo a modré oči by mu zmäkli, vo vonkajších kútikoch by sa vytvorili vejáriky vrások odrážajúce jeho vek i láskavosť. *Ach, drahá*, zvolal by asi, celkom ako sestra Louisa, keď som na kosť premrznutá, hladná a smädná vpadla do posledného stojaceho kostola v Gutenstate.

Niekedy, ako napríklad teraz, mám pocit, že sa mi to iba zdalo. Že aj Max bol iba sen, záblesk predstavivosti. Neskutočný ako všetko ostatné.

Zažila si traumy, pripomenula mi sestra Louisa po prvej návšteve lekára v Berlíne. *Tvoja myseľ sa s tebou zahráva, aby tá ochránila.*

Zvláštne, ale keď to povedala, takmer som jej uverila. Ona sa predsa nemohla mýliť. Rádová sestra s vráskavou tvárou, bielou ako krieda, so svetlozelenými očami, v rehoľnom rúchu a s ľahkým úsmevom na perách. Neklamala by mi. Potom ukázala na husle, ktoré som zvierala v rukách. *Zahráš mi, moja drahá?*

Dotkla sa mojich stradivárok. Dostala som ich na šesťnásťte narodeniny, výstredný darček od zaydeho Moritza krátko

predtým, ako zomrel. Hrala som na nich, keď som sa prebrala na lúke. A raz som v kníhkupectve hrala aj Maxovi. Občas sa mi zdá, že jediná skutočná vec sú moje husle.

Na husliach hrám od šiestich rokov, sú mojou súčasťou, ďalšou končatinou, dôležitou a nevyhnutnou pre každodenný život. Sú spojivom medzi mojou prítomnosťou a minulosťou, medzi mojimi snami a realitou. Prsty sa svižne kĺžu po strunách, myseľ vypúšťa všetko, čo som stratila, zabudla. Mojím jediným verným spoločníkom je hudba. Len hudba. Nie Stuart. Ani Max. Žiadna prítomnosť, dokonca ani minulosť.

„Hanna,“ vyruší ma Stuart. Ceruzkou som do horného rožka partitúry napísala dnešný dátum, 6. november 1958, aby som sa utvrdila v tom, že je skutočný, a tiež, aby som naň nezabudla. Robím to každý deň od čias, keď som bývala u Julie v Londýne. Niekedy zabúdam, koľko mám rokov, že prsty už nie sú také vrtké ako kedysi. Občas mi tak opuchnú hánky, že si ich po skúške obkladám vrecúškami s ľadom. Pred Stuartom to skrývam, ako mnoho iných vecí.

Dnes cvičím v zimnej záhrade, ako vždy po skúške orchestra. Na jar pôjdeme znova na turné. Tentoraz po Európe. Budeme hrať Bacha, Vivaldiho, Holsta. Londýn, Paríž, *Berlín*. Ako členka skupiny prvých huslí musím hrať čisto, bez jedinej chybičky. Nestačí poznať skladby naspamäť. Treba aj správne dýchať. Aby mi hudba, každý jeden tón, vsiakla do kože, do pamäti, ako sladký parfum, čo nevyrchá a ovládne všetky moje zmysly.

Keď Stuart vojde do zimnej záhrady, položím si husle na kolená a usmejem sa naňho. Drahý, láskavý Stuart, ktorý ma pred piatimi rokmi priviedol do orchestra. Je o desať rokov starší a jediný, po čom túži, je oženiť sa so mnou. Neraz mi to povedal. Vždy sa zasmejem, akoby iba žartoval, obaja však vieme, že to

tak nie je. *Si moja spriaznená duša*, povedal mi raz, aby ospravedlnil vekový rozdiel medzi nami. Až vtedy mi zrazu napadlo: *Čo ak ma Stuart naozaj pozná?*

„Hanna,“ povie. „Niekto ťa prišiel navštíviť. Priateľ.“

Môj svet v New Yorku je ako bublina. Skúšanie a zasa skúšanie. Bývam v jednoizbovom byte v Greenwich Village, a hoci sa dobre poznám takmer s každým z orchestra, nikoho z nich by som nenazvala priateľom. Iba Stuarta. Aj to len preto, lebo si myslí, že ma miluje, že mi rozumie.

„To musí byť omyl,“ odvetím a zasuniem si husle pod bradu.

„Nijaký omyl,“ trvá Stuart na svojom. „Hľadá Hannu. Dievča, ktoré hrá na husliach ako oheň.“ Zasmeje sa. Okolo očí sa mu urobia vejáriky z vrások. Pobavilo ho a zarazilo zároveň, aký je ten opis výstižný.

Pred mnohými rokmi, keď som sa chcela na všetko vykašľať, keď som mala pocit, že som všetko zničila, Max mi povedal, že potrebujem iné publikum. *Že musím hrať v inom orchestri. Nevzdávaj sa, kládol mi na srdce. Hráš na husliach ako oheň, Hanna. Nesmieš o ten oheň prísť.*

MAX, 1931

Max najprv Hannu počul, až potom videl. Lepšie povedané, začul ostrý a jasný, vášnivý, ohromujúci zvuk huslí rozliehajúci sa v prázdnej prednáškovej sále lýcea. Dovtedy počul husle len raz, ešte ako dieťa, z gramofónu svojej matky. Ich skutočný zvuk ozývajúci sa vo veľkej miestnosti bol taký nádherný a intenzívny, že Max na okamih stuhol.

Dvere prednáškovej sály otvoril náhodou. Išiel na hodinu ekonómie profesora Detweilera, ktorá sa, ako sa ukázalo neskôr, konala v posluchárni budovy oproti. Lýceum v Gutenstate bolo veľké, sídlilo vo viacerých budovách. Max nesprávne prečítal plánik, zmýlil si smer a napokon sa ocitol presne na opačnej strane, tam, kde Hanna cvičila na pódiu.

Vykročil k nej, k hudbe. Mala privreté oči, bola drobná, jej telo sa hojдалo v rytme tónov, ktoré vyludzovala, akási sila, mocná ako nápor vetra, ňou zmietala dopredu a dozadu, no ona napriek tomu stála nohami pevne na zemi. Hudbu i nástroj mala pod kontrolou. To bolo nad slnko jasnejšie. O hudbe ani o husliach nevedel nič. Vedel však, že táto dievčina ovláda hudbu. Nie naopak.

Skončila širokým rozmachom sláčika, otvorila oči a uvidela ho, stál len kúsok od pódia, kam sa za ten čas, čo hrala,

približoval pomalými krokmi. Dľaňou si prikryla ústa. Šokovaná? Vylakaná? Nahnevaná?

„Ja... ja... prepáčte,“ jachtal. „Splietol som si prednáškovú sálu.“ Zrazu sa cítil ako hlupák, že sem takto vtrhol. To nebolo predstavenie, tá hudba bola určená len jediným ušiam. S pocitom votrelca sa zvrhol a vybehol von.

Až keď prebehol cez trávnik a vchádzal do správnej budovy, uvedomil si, že sa mal predstaviť, spýtať sa, ako sa volá. Lebo zvuk tých huslí, jej huslí, nedokázal dostať z hlavy.

Maxov otec vlastnil malé kníhkupectvo v centre Gutenstatu, a keď mu vlni na jar zlyhalo srdce, znenazdajky, uprostred rozhovoru so zákazníkom, Max sa zo dňa na deň ujal vedenia obchodu. Mama mu zomrela, keď mal desať rokov, takže po otcovej smrti zostal celkom sám. Nemal inú možnosť, len pokračovať v rodinnom podnikaní. No aj keby mal na výber, urobil by to isté: zbožňoval otcovo kníhkupectvo – vôňu kníh, atramentu, papiera a lepidla, zákazníkov z mestečka, ktorí si sem chodievali po rady a nové príbehy. Cítil sa príjemne v tomto živote, v dobre známom mestečku Gutenstat, kde vyrastal, vzdialeného len hodinu cesty vlakom od Berlína. Do obchodu však chodilo čoraz menej ľudí, a tak sa rozhodol, že sa zapíše na hodiny ekonómie k profesorovi Detweilerovi. Neraz mu zišlo na um, že kníhkupectvo možno nebude môcť viesť celý život, preto by sa mal naučiť aj niečo iné. Z začať ekonómiou sa mu javilo ako celkom dobrý nápad. Keď už nič iné, aspoň sa naučí, ako udržať obchod nad vodou.

Vklzol do správnej miestnosti uprostred prednášky a snažil sa neupútať na seba pozornosť. Takmer všetky sedadlá boli obsadené a celkom vpredu stál profesor Detweiler, postarší guľatý

muž s rednúcimi vlasmi a s okuliarmi, horlivo vykladal a čmáral kriedou na tabuľu akúsi rovnicu. Všetci ho pozorne počúvali a písali si poznámky. Aj Max sa pokúšal sústrediť. Prešlo už zopár rokov odvtedy, čo bol naposledy v škole, a, úprimne povedané, vždy mal radšej literatúru než matematiku a prírodné vedy. Mysľou zablúdil k dievčine na druhej strane areálu, k dievčine s husľami. Ak sa vráti, bude ešte tam? Chcel vedieť, ako sa volá, chcel sa opýtať, či má rada knihy a kávu. Áno, rád by ju pozval na kávu.

Vytratil sa zo sály, prebehol cez trávnik a vrátil sa do posluchárne, v ktorej hrala. Miestnosť však bola prázdna. Premrhal svoju šancu.

Max býval na Hauptstrasse necelých desať minút vlakom od lýcea v malom trojizbovom byte nad kníhkupectvom. Stále tam mal otcove veci, dokonca aj mamine, hoci bola už desať rokov po smrti. Ich život sa stal jeho životom, s výnimkou tupej osamelosti, ktorá sa mu každý večer vkrádala do duše. Kníhkupectvo sa nachádzalo v obchodnej štvrti Gutenstatu, vedľa pekárne pána Feinsteina, naproti mal svoj Fischmarkt pán Sokolov. Vďaka tomu mal na stole vždy čerstvé jedlo, po otcovej smrti mu však chýbala spoločnosť, v ktorej by si ho mohol vychutnať. Jeho rodičia tu nikdy neboli sami – v prvom rade mali jeden druhého. Potom mal otec jeho. A hoci Max mal v Gutenstate priateľov, bolo to niečo iné.

Keď sa predpoludním vrátil z lýcea, pustil sa prehľadávať skriňu v spálni, kým nenašiel mamin starý gramofón a platne. Pokrývala ho vrstva prachu, Max si nebol istý, či platne ešte budú hrať. Jednu vyskúšal, z prístroja sa ozval operný hlas, vysoký, vzdialený, škrípavý. Nemal nič spoločné s hudbou, ktorú

počul predtým. Vôbec nič. Žalúdok mu znova zovrela bolesť, prázdnota.

Obchod otvoril napopoludnie ako každý deň okrem nedele, a keď naprával knihy na policiach, stále ho zmáhal pocit samoty. Zadíval sa na kumbál v zadnej časti obchodu. Pred rokmi otec namontoval na dvere zámku a kvôli zákazníkom zavesil na kľučku tabuľku s nápisom ACHTUNG! Stále tam visela, ale nebolo ju vidieť, lebo Max na to miesto pred niekoľkými mesiacmi presunul policu s knihami.

Dvere do kumbálu otvoril iba raz, v júni, mesiac po otcovej smrti. Bolesť v srdci bola stále čerstvá a intenzívna, obchody sa nehýbali, ekonomika stagnovala, ľudia sa báli, že nebudú mať čo do úst, knihy nekupoval takmer nik. A aby toho nebolo málo, rozišla sa s ním jeho priateľka Etta. Max prepadal sebalútosti. Pýtal sa: *To je všetko? Toto má byť môj život? Alebo na mňa ešte niečo čaká?*

Vtedy zacinkal zvonček nad dverami kníhkupectva a obrátil Maxovu pozornosť na vchod do obchodu. S obrovským prekvapením i radosťou ju uvidel vchádzať dovnútra: krásnu dievčinu, ktorá v posluchárni lýcea hrala na husliach.

Hľadel na ňu s pootvorenými ústami. Bola vyššia, než sa mu zdalo, keď stál pod pódiom, prevyšoval ju sotva o hlavu. Hnedé vlasy mala zopnuté v uzle na zátylku, zopár neposlušných kučier jej padalo do srdcovitej tváre. Neprítomne si ich zastrčila za ucho.

„Toto ste tam nechali,“ povedala trochu príkrým tónom. „Keď ste... čo ste to dnes vlastne vystrájali? Špehovali ste ma?“ Zdvihla knihu do výšky a až vtedy si uvedomil, že ju mal so sebou, keď vošiel do posluchárne. Vzal si ju, aby mal vo vlaku čo čítať. Zrejme ju tam niekde položil a úplne mu to vyfučalo z hlavy. Ako všetky kni-

hy, ktoré predával v obchode, aj táto mala na zadnej strane pečiatku s názvom a adresou kníhkupectva, aby sa, ako mu často vrajieval otec, zákazník vrátil po ďalšie, len čo prevráti posledný list.

Max sa načiahol po knihu a poďakoval. „Som Max,“ povedal. „Max Beissinger.“

„Aha, toto je teda váš obchod?“ Prstom prešla po väzbe kníh na polici. *Beissinger Buchhandlung* – slová z pečiatky boli namaľované aj na výklade smerom do ulice.

„Áno, patril môjmu otcovi. Nedávno zomrel.“

Zdvihla pohľad od kníh a tvár jej zmäkla. „Ach, to mi je ľúto.“ Podišla k nemu a vystrela ruku. „Hanna Ginsbergová.“

Chytil jej dľaň a jemne stisol. Mala drobné, štíhle prsty, ale zjavne mocné. „Nechcel som vás vyrušiť. Zmýlil som si poslucháreň. Hrali ste... hrali ste tak nádherne.“

Sotva badateľne sa usmiala a vymanila si ruku. „To je od vás milé, ale profesor Fruchtenwalder, môj učiteľ na lýceu, tvrdí, že na symfonický orchester to ešte nie je.“

„Že nie? Zbláznil sa?“ vyhrkol Max.

Zasmiala sa. „Ste vari huslista?“

Zavrtel hlavou. „Nie, ale vy hráte... neskutočne. V živote som nepočul nič podobné.“

„V Berlíne a okolí sú stovky huslistov. Nie som ničím výnimočná,“ prehodila.

„Nesúhlasím,“ trval Max na svojom. „Podľa mňa ste výnimočná, Hanna Ginsbergová.“

Znova sa zasmiala a potom sa ospravedlnila, že už musí ísť, lebo mešká.

„Uvidím vás ešte niekedy?“ zavolať za ňou, ale neodpovedala. Cestou na ulicu zdvihla ruku a zamávala mu na pozdrav, no neotočila sa.

Spona v tvare trblietavého motýľa, čo jej držala kučery vo voľnom uzle, zachytila lúč popoludňajšieho slnka a na okamih ho oslepila. Zažmurkal a zrazu jej nebolo.

HANNA, 1946

Keď som otvorila oči, ležala som na lúke. Obloha bola čierna. Nad hlavou sa mi trblietali milióny hviezd. Aké sú krásne, pomyslela som si. Noc diamantov a Beethovenovho Koncertu D dur. Vtedy som si uvedomila, že držím husle. Zvierala som ich v pravej ruke rozochvenými, skrehnutými prstami a triasla som sa. Ruky sa mi tak chveli, že mi husle narážali o nohu a bolestivo otlkali kolenné jabĺčko.

„Max,“ zvolala som. „Max?“ Zvuk môjho roztraseného hlasu sa vracal v ozvene. Nik neodpovedal. Obklopovalo ma len ticho, obloha a hviezdy. *Ale čo tie husle?*

Bola som v kníhkupectve. Hrala som Mahlera, Max sedel za pultom a čítal knihu. *Hraj ako oheň, Hanna*. Zahľadel sa na mňa, presne ako vtedy, keď sme vedľa seba ležali v posteli, zelené oči mu blčali ako plamene, akoby hudba a túžba splynuli do jedného. *Oheň*.

Usmiala som sa naňho, zavrela som oči a začala hrať, hudba ma celkom pohltila. V tom okamihu sa ozval ten príšerný zvuk: búchanie na sklo. Mužské hlasy. Esesáci. Kričali, aby sme otvorili. Že sme porušili zákon. Čo sme vykonali?

V noci bol obchod zatvorený, Max zamkol vchodové dvere. Bola tam dobrá akustika, preto som tam občas cvičila. Chlapi